

ORDBLINDHED

Vi arbejder målrettet med at afdække og hjælpe elever, der er ordblinde.

VI ER DEDIKEREDE OG MÅLRETTEDE

- også med hensyn til læsevejledning og hjælp til ordblinde

Læsevejlederne på Randers Realskole fra venstre:

Anemette Haslund Høj
ah@randersreal.dk

Mette Søndergaard
ms@randersreal.dk

Line Degn Christensen
ld@randersreal.dk

Vi er på forkant med en målrettet indsats

På Randers Realskole arbejder vi dedikeret for at afdække og hjælpe elever med ordblinddevanskeligheder. Vores systematiske arbejde på dette område skal være med til at sikre, at ordblindhed ikke giver eleverne for store udfordringer fagligt eller personligt/socialt.

Sproglig opmærksomhed fra 0. klasse

Allerede i førskoleforløbet og i indskolingen er der fokus på sproglig opmærksomhed, og vi tester løbende elevernes sprogforståelse og evne til at afkode bogstaver og ord. Hvis en elev i 0. klasse vurderes til at være i risikogruppen for ordblindhed, iværksætter vi en særlig indsats i samarbejde med forældrene. Elever med vanskeligheder bliver undervist på små hold med særligt tilrettelagt undervisning.

På baggrund af klassetests og individuelle udredninger tester vi fra slutningen af 3. klasse med den nationale ordblindetest.

Samarbejde med hjemmet

Ordblindhed har ingen relation til intelligens, men skyldes en langsom og upræcis kobling mellem lyd og bogstav. Ordblinde kræver derfor solid opbakning, og vi forventer naturligvis, at hjemmet samarbejder positivt med skolen om denne indsats. Skolen klæder elev og forældre på til opgaven, bestiller hjælpemidler hjem samt underviser elev og forældre i læse- og skriveteknologi (LST) og strategier.

“Selvom ordblindhed er en varig indlæringsvanskelighed, så er det ikke en indlæringsumulighed! Så med en ihærdig indsats i både skole og hjem kan der arbejdes for, at ordblinde elever får præcis de samme muligheder i uddannelses-systemet som ikke ordblinde elever.”
(Trine Nobelius, konsulent ved UVM, Ordblindhed.dk)

HVAD ER ORDBLINDHED

- og hvad er tegnene på det

Nogle mennesker har en fordom om, at ordblindhed er tegn på, at man er "dum eller doven". Dette er på ingen måde tilfældet. Albert Einstein, H.C. Andersen, Christian Fuhlendorff og Thomas Blachman er kendte ordblinde, som alle har udlevet deres drømme.

Fakta om ordblindhed

Ordblindhed beskrives som markante vanskeligheder med at lære at læse og skrive. Det skyldes en langsom og upræcis omsætning af bogstaver til lyde. Ordblindhed (eller dysleksi) har en neurologisk årsag i afgrænsede steder i hjernen. Op mod 7-8% af befolkningen er ordblinde, og disponering for ordblindhed kan være arvelig.

Tegn på ordblindhed

Der er ikke et enkelt tegn, som viser, at en elev er ordblind. Der er en række forskellige forhold, man skal være opmærksom på:

- Har eleven tidligt haft sproglige vanskeligheder?
- Har eleven haft svært ved at lære alfabetet?
- Har eleven lav interesse for bogstaver og svært ved at lære f.eks. rim og remser?
- Har eleven svært ved at læse nye ord?
- Læser eleven usikkert, gætter for meget eller læser teksten udenad i stedet for at læse?

- Er vanskelighederne uventede i forhold til alder, og hvad eleven mestrer på andre områder?
- Er der ordblindhed i familien?

Udfordringer, forventninger og drømme

Vi stiller krav til vores elever, og vi forventer, at alle gør deres bedste for at blive så dygtige, som de kan. For en ordblind kan skolearbejdet være mere besværligt og tidskrævende, men med en positiv, fælles skole-hjem-indsats bør ordblindhed ikke sætte grænser for elevernes drømme eller deres muligheder i uddannelsessystemet. Vi hjælper eleverne med at forstå og at håndtere ordblindhed, og vi underviser i at bruge kompenserende hjælpemidler og strategier for læsning og skrivning.

Ordblindeundervisning

Fra **3.-6. klasse** underviser vi ordblinde elever på små hold, hvor vi bl.a. arbejder med LST og materialerne ORD og VAKS, hvor eleverne lærer aktive, målrettede strategier. I **8. og 9. klasse** arbejder vi målrettet med kompenserende IT og klæder eleverne på til terminsprøver og folkeskolens afsluttende prøver. På **4., 7. og 10. årgang** starter mange nye elever. Her screener vi for ordblindhed i alle klasser og iværksætter relevante tiltag for den enkelte elev.

Læse- og skriveteknologi (LST)

- der kan gøre hverdagen nemmere for ordblinde (se mere s. 10)

SKAL man læse det i en bog?

Nej, viden findes mange steder og i mange former - lyd, video, billeder...

Få teksten læst op

Smartphone og computer kan anvendes til at få læst teksten højt...

Sig det - og få det skrevet

Tal - og det du siger, kan blive skrevet som tekst på din computer...

Få stavet eller oversat et ord

Indtal eller skriv et ord og få ordbogen.com til at stave eller oversætte det...

Tag et billede og få teksten læst højt

Tag et billede med din smartphone og få teksten læst højt...

Få hjælp til at stave

Når du starter på at skrive et ord, kommer der forslag til, hvad du kan skrive...

DEN POSITIVE SPIRAL

Udvikling og selvværd - at undgå den negative spiral

Risikoen for en negativ spiral

At have svært ved at læse og skrive påvirker både skolegang og fritidsliv. Det kan være et tabu, som kan være svært at tale om. Eleven vil ofte forsøge at skjule det og finder på uhensigtsmæssige strategier for at undgå vanskeligheder og nederlag.

Hvis eleven bruger megen energi på at afkode selve teksten, får dette nemt konsekvenser for forståelsen: Eleven mister overblikket over indholdet og kan ikke forholde sig til det.

Dette fører videre til, at eleven bliver mindre motiveret for at læse, og ordforråd og tilegnelse af viden bliver mindre. En negativ spiral er opstået. Det skal vi gøre alt for at forebygge!

Selvværd og selvtillid genskabes

Det er væsentligt, at vi sætter ord på vanskelighederne, og at vi støtter elev og forældre i at forebygge den negative spiral. Det gør vi gennem en målrettet indsats - løbende screeninger, tests, evalueringer og ikke mindst læse- og skriveteknologier og strategier for læring.

Kurser, hjælpemidler, viden, erfaring

I løbet af skoleåret inviterer skolen forældre og ordblinde elever til kursus om ordblindhed og LST. Her kan elever og forældre bl.a. afprøve forskellige former for læse- og skriveteknologi (se mere side 10).

Her skaber man også et fællesskab om viden og erfaringer, så vi kan støtte og hjælpe eleverne bedst muligt.

Selvom vi betragter ordblinde elever som en gruppe med helt særlige, fælles kendetegn, så er ordblinde lige så forskellige som alle andre elever. Nogle ordblinde kan læse selv, og vil sjældent bruge oplæsningsfunktion, men have stor glæde af ordforslagsprogram. Andre ordblinde har stor glæde af at læse med læseteknologi og stave med staveteknologi. Udfordringerne er meget forskellige, og det er derfor vigtigt, at skolen lytter til den enkelte ordblindes undervisningsmæssige behov.

RAMMER, RELATIONER, UDVIKLING

Forældresamarbejde og andre vigtige fokusområder

Vi er en skole, der tilbyder at stille krav, og vi forventer, at skole, elev og forældre i et positivt samarbejde skaber de bedste betingelser for den enkelte elev. Illustrationen viser nogle af de vigtige faktorer og fokusområder i forhold til at yde bedst mulig hjælp til ordblinde.

Relationer

Lærere
Forældre
Elever
Klasse
Ordblindekurser

Skriftsprogsvanskeligheder

Screening og udredning
Mål og progression

Læse- og skriveteknologi

Oplæsning
Ordforslag
Tale til tekst
Scanning til tale

Randers Realskole

Forventninger
Tydelighed
Rammer og struktur
Professionalisme
Dedikation

Ordblindeundervisning

Sproglige forudsætninger for læsning
Undervisning i forbindelsen mellem bogstav og lyd
Undervisning i skriftens morfematiske princip
Læseaktiviteter i sammenhængende læsning
Undervisning i stavning

Kilde:
Den lektiologiske
grundmodel,
2016 / Line Leth

VI SCREENER, TESTER OG HJÆLPER

Vi følger elevernes sproglige udvikling frem til afgangsprøverne

Screeninger fra 0. - 10. klasse

Som nævnt har vi i hele skoleforløbet fokus på sproglig opmærksomhed, og vi foretager løbende screening af elevernes sprogforståelse og evne til at afkode bogstaver og ord. Dette foregår i samarbejde med fagteamet for hver klasse og i tæt samarbejde med forældrene, der bl.a. deltager i ordblindkurser (jf. s. 6).

Eksamen på Randers Realskole i 9. og 10. klasse afvikles på særlige vilkår med mere tid til rådighed:

9. KLASSE

Fag	Prøve	Forlængelse
Dansk	Læsning	15 min.
Dansk	Retskrivning	15 min.
Dansk	Skr. fremstilling	30 min.
Matematik	Uden hjælpemidler	15 min.
Matematik	Med hjælpemidler	30 min.

10. KLASSE

I de fire skriftlige prøver er det muligt at få prøvetid forlænget op til: Matematik, dansk og engelsk: 30 min., tysk : 20 min.

Løbende evaluering

Den skematiske oversigt på modstående side giver et overblik over de væsentligste indsatsområder fordelt på klassetrin. Skemaet er naturligvis kun "overskrifter", men det illustrerer vores strukturerede indsats på ordblindområdet.

Alle involverede på skolen har et veldefineret ansvar:

- **Læsevejlederne** har et generelt ansvar for skolens fokus på- og strukturering af indsatsen på ordblindområdet.
- **Lærerne** sikrer, at alle tekster i undervisningen kan læses digitalt og understøtter elevens læring med relevante læseforståelsesstrategier og -modeller.
- **Klasselæreren** er bindeled til forældre og læsevejlederne. Det er også klasselæreren, der sikrer, at relevant information om den ordblind elev bliver videreformidlet.

Skematisk oversigt	Screening	Individuel testning	Særligt tilrettelagt undervisning	LST Folkeskolens prøver
0. kl.	Sprog vurdering Bogstavprøve	Ordblinderisikotest	Læse- og staveløft på mindre hold for elever i risiko for ordblindhed	
1. kl.	IL Basis Bogstavskrivning Ordskrivning 1, 2, 3 Ordlæseprøve 1	Ordblinderisikotest IL Basis		Dansklærer og læsevejleder underviser alle elever i LST
2. kl.	DVO Sætningslæseprøve 1	DVO - individuel test IL Basis		
3. kl.	ST-prøve 2 Sætningslæseprøve 2	DVO - individuel re-test i 3. kl.		Skolen bestiller hos SPS-styrelsen og tilmelder eleven til NOTA.
4. kl.	ST-prøve 3 Sætningslæseprøve 2	Ordblindetesten IL Mellem Elbros ordlister	Årlige kurser 4.-10. kl: LST og undervisning i afkodningsstrategier	Læsevejlederen underviser elev og forældre i LST hjælpemidler
5. kl.	ST-prøve 4 Tekstlæseprøve 6			IT-afdelingen hjælper med teknisk support
6. kl.	ST-prøve 5 Tekstlæseprøve 7			Skolen hjælper med at scanne tekster ind, der ikke er tilgængelige på NOTA eller andre medier
7. kl.	Staveprøve 4 "Find det, der lyder som et ord" + Tekstforståelse Udsagn A	Ordblindetesten IL Ungdom Elbros ordlister	Kurser 7. klasse: Opfølgende Boostforløb	
8. kl.	Staveprøve 4 Tekstforståelse Udsagn B		Kurser 8. klasse: Klar til terminsprøverne	I oktober indstiller faglærerne elever til at aflægge terminsprøver/eksamener på særlige vilkår.
9. kl.			Kurser 9. klasse: Klar til afgangsprøverne	Skolen aftaler med elev og forældre prøvevilkår og mulighed for forlænget tid til eksamen.
10. kl.	Staveprøve 4 "Find det, der lyder som et ord"	Ordblindetesten IL Ungdom		Skolen sørger for indscannet materiale til terminsprøver/eksamener.

Læse- og skriveteknologi (LST)

- i den daglige undervisning og til prøverne

En samlet og målrettet indsats

Som brochuren her viser, gør vi på Randers Realskole en målrettet indsats for at hjælpe ordblinde gennem screeninger, ordblindeundervisning, kurser og løbende samarbejde mellem skole og forældre.

SPS - Specialpædagogisk støtte

“SPS” er specialpædagogisk støtte i form af læse- og skriveteknologi (LST) fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Ordblinde har mulighed for at få LST: En bærbar computer med hjælpeprogrammer eller link med hjælpeprogrammer til egen computer (læs mere: www.spsu.dk).

Skolen bestiller LST til eleverne og oplyser om de betingelser, der er knyttet til at have den igennem skoletiden (hvor den også må bruges personligt og privat).

AppWriter, CD-ORD og IntoWords

Programmerne hjælper med oplæsning af tekst, stavning af ord samt ordforslag, når man skriver. Programmerne kommer med forslag til stavning af ord ud fra den tekst, eleven har skrevet.

Ordblinde skal fortsat læsetræne for at styrke ordforrådet, læseoplevelsen og det at kunne tilegne sig viden via tekst. Her er NOTA og eReolen særligt nyttige.

NOTA.dk

NOTA er et digitalt bibliotek under Kulturministeriet, der producerer lydbøger, e-bøger og meget andet. Som medlem kan ordblinde gratis downloade og streamer lydbøger, undervisningsmateriale, aviser, blade m.m. Skolen tilmelder eleverne til NOTA.

Husk altid at have høretelefoner i tasken!

eReolen.dk

eReolen er de danske folkebibliotekers online portal, der giver brugerne mulighed for at låne e-bøger, lydbøger og podcast.

Ordblinde er lige så forskellige som alle andre elever, og de har lige så forskellige behov for hjælpemidler. Nogle har glæde af oplæsningsfunktionen, andre har mest glæde af f.eks. staveteknologi. På Randers Realskole vejleder vi med at finde den bedst mulige løsning for hver enkelt elev.

Ordblind og på vej til ny uddannelse

Randers Realskole har etableret et samarbejde mellem byens ungdomsuddannelser, UU-Randers, Randers Kommune, de frie- og private skoler samt folkeskolerne. Vi har udviklet et koncept, som hjælper ordblinde elever overgang til 10. klasse og ungdomsuddannelse.

I marts måned inviterer vi til overleveringsmøde for ordblinde elever og deres forældre i 9. og 10. klasse. Her mødes både unge ordblinde fra de forskellige studieretninger samt læse- og studievejledere fra byens ungdomsuddannelser. Her laves der aftaler om LST, overlevering af papirer og I får en god snak om forventninger og udfordringer. Se mere på ordblind-randers.dk

LST til folkeskolens prøver

Til folkeskolens prøver kan skolen give tilladelse til, at ordblinde elever bruger LST fra SPS-styrelsen.

For at benytte hjælpemidlerne, skal eleven være fortrolig med programmets funktionalitet og anvende programmet i den daglige undervisning.

Det kommer ikke til at fremgå af eksamensbeviset for 9. / 10. klasse, at eleven har aflagt prøve på særlige vilkår.

*Support til CD-ORD
og IntoWords*

*Bibliotek med lyd- og
e-bøger til skole og fritid*

Ordblindhed.dk

*Information til ordblinde,
pårørende og fagpersoner*

Specialpædagogisk
Støtte (SPS)

Specialpædagogisk støtte

Et liv som ordblind
Ordblindhed på en ny og positiv måde!

Viden om ordblindhed

*Varetager interesser
for ordblinde*

ATEA

*SPS
Specialpædagogisk Støtte*

@Reolen.dk

*Bibliotekernes
net- og lydbøger*

Wizkids

Support til AppWriter

Ordblind-Randers.dk

Infoside vedr. ordblinde i overgang til ungdomsuddannelse

 SubReader

Oplæsning af undertekster

Randers Realskole · Jensen Wærums Allé 3 · 8900 Randers C

Tel. (+45) 8712 3230 · www.randersrealskole.dk